

Saksframlegg

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
005/24	Formannskapet	PS	31.01.2024
014/24	Kommunestyret	PS	08.02.2024

Saksbehandler	Arkiv	ArkivsakID
Sigrid Heimro	K2-S11	19/514

Høringsutkast til revisjon av konsesjonsvilkår i Uldalsvassdraget

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Birkenes kommune stiller seg bak den felles høringsuttalelsen som advokatfirmaet Lund & Co DA har bistått kommunene Evje og Hornnes, Birkenes og Froland med i saken.

Birkenes kommune vil i tillegg trekke frem følgende punkter som særlig viktige:

- Krav om utredninger av samlet påvirkning fra vannkraft og vurdering av minstevannføring på lakseførende strekning av Tovdalselva ihht. naturmangfoldloven og vannforskriften.
- Krav om vurdering av avbøtende tiltak for grunneiere ved Uldalsvassdraget, og undersøkelser med hensyn til naturmiljø og fiskeforhold.

Vedlegg:

2024-01-10 Høringsuttalelse revisjonssak Uldalsvassdraget_lundogco_p4397

2019 - Vedtak KS 02919_Revisjon i Uldalsvassdraget

2021_NVE åpner vilkårsrevisjon Uldal.PDF

2019 - Vedrørende krav om revisjon av konsesjonsvilkårene for regulering av Uldalsvassdraget

2023_Revisjonsdokument Å Energi_01

2023_Revisjonsdokument Å Energi_vedlegg02

Formannskapet - 005/24

FM – behandling:

Naturforvalter Sigrid Østrem Skoglund Heimro deltok under behandlingen av saken og kommenterte innspill.

Avstemning over kommunedirektørens forslag til vedtak:

Vedtatt enstemmig med 9 stemmer.

FM – vedtak:

Birkenes kommune stiller seg bak den felles høringsuttalelsen som advokatfirmaet Lund & Co DA har bistått kommunene Evje og Hornnes, Birkenes og Froland med i saken.

Birkenes kommune vil i tillegg trekke frem følgende punkter som særlig viktige:

- Krav om utredninger av samlet påvirkning fra vannkraft og vurdering av minstevannføring på lakseførende strekning av Tovdalselva ihht. naturmangfoldloven og vannforskriften.
- Krav om vurdering av avbøtende tiltak for grunneiere ved Uldalsvassdraget, og undersøkelser med hensyn til naturmiljø og fiskeforhold.

Kommunestyret - 014/24

KS – behandling:

Forslag fra SP, foreslått av Syvert Emelius Furholt, Senterpartiet

Forslag til vedtak:

Birkenes kommune stiller seg bak den felles høringsuttalelsen som advokatfirmaet Lund &Co DA har bistått kommunene Evje og Hornnes, Birkenes og Froland med i saken.

Birkenes kommune vil i tillegg trekke frem følgende punkter som særlig viktige:

Kulepunkt 1:

Krav om utredninger av samlet påvirkning fra vannkraft og vurdering av minstevannføring på lakseførende strekning av Tovdalselva ihht. naturmangfoldloven og vannforskriften.

Kulepunkt 2 endres til:

Krav om avbøtende tiltak for grunneiere og brukere ved Uldalsvassdraget, da særlig med tanke på ønsket nivåreguleringshøyder i magasinene etter grunneiere/brukeres høringsuttalelser. For Hanefossmagasinet sin del vil det si nivåregulering mellom HRV 148.69moh og høydekote 147,69.moh, i sommerhalvåret.

Det skal gjøres undersøkelser med hensyn til naturmiljø og fiskeforhold.

Avstem formannskapetets innstilling satt opp mot forslaget fra Sp:

Forslaget fra Sp vedtatt med 20 stemmer mot 1 stemme (Tveit (Frp)).

KS – vedtak:

Birkenes kommune stiller seg bak den felles høringsuttalelsen som advokatfirmaet Lund &Co DA har bistått kommunene Evje og Hornnes, Birkenes og Froland med i saken.

Birkenes kommune vil i tillegg trekke frem følgende punkter som særlig viktige:

- Krav om utredninger av samlet påvirkning fra vannkraft og vurdering av minstevannføring på lakseførende strekning av Tovdalselva ihht. naturmangfoldloven og vannforskriften.

- Krav om avbøtende tiltak for grunneiere og brukere ved Uldalsvassdraget, da særlig med tanke på ønsket nivåreguleringshøyder i magasinene etter grunneiere/brukeres høringsuttalelser. For Hanefossmagasinet sin del vil det si nivåregulering mellom HRV 148.69moh og høydekote 147,69.moh, i sommerhalvåret. Det skal gjøres undersøkelser med hensyn til naturmiljø og fiskeforhold.

Saksopplysninger:

NVE har lagt ut revisjonsdokumentet fra Å Energi vedrørende regulering av Uldalsvassdraget på offentlig høring. Uldalsvassdraget består av den regulerte sidegrena av Tovdalsvassdraget, og kraftregulering i vassdraget berører kommunene Evje og Hornnes, Froland og Birkenes.

Konsesjonen gitt 22. mars 1957 omfatter Høvringsvatn, Vikstølsvatn, Kolstraumsfjorden, Ljosevatn og Hanefossmagasinet. Videre ble det gitt konsesjon 1. august 1969 for regulering av Eptevatn/Homstølvatn i Froland kommune. Det har siden dette kommet flere konsesjoner og utbygginger i vassdraget. I revisjonsdokumentet har Å energi redegjort for gjeldende konsesjoner og vurdert kommunenes krav.

Birkenes, Froland og Evje og Hornnes kommuner har høsten 2023 engasjert advokatfirmaet Lund & Co DA til å bistå kommunene med å sammenfatte en felles høringsuttalelse basert på opprinnelige krav fra kommunene og innspill til revisjonsdokumentet fra regulanten.

Bakgrunn for saken

Kommunene Birkenes, Evje og Hornnes og Froland sendte i 2007 inn krav til NVE om revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Uldalsvassdraget. I 2017 oversendte NVE kravet til Å Energi for kommentar, og Å Energi (tidl. Agder Energi) kommenterte kommunenes krav i 2018.

I et felles brev 15. august 2019 sendte kommunene gjentatt krav til NVE om åpning av revisjon (vedlagt brev og vedtak fra KS 029/19).

I oktober 2021 åpnet NVE revisjonssak i Uldalsvassdraget og Tovdalsvassdraget. Revisjonen gjelder regulering og utbygging av Uldalsvassdraget og regulering av Eptevatn/Homstølvatn i Froland. Å Energi utarbeidet revisjonsdokumentet i juni 2023. Revisjonsdokumentet ble lagt ut på offentlig høring 15.09.23 med høringsfrist 20.12.23. Kommunene har fått utsatt frist til 15.02.23.

Kravene fra kommunene gjelder i hovedsak forhold og ulemper knyttet til magasinrestriksjoner og minstevannføring. Dette er forhold som blant annet vil gi bedre miljøforhold for fisk, samt forbedre muligheten til å bruke vassdraget i friluftslivsyemed, blant annet til båtferdsel, bading, turgåing og annen rekreasjon. Å Energi har siden 2007 operert med selvpålagte restriksjoner når det gjelder magasin vannstand og minstevannføring. Kommunene mener selvpålagte restriksjoner ikke er tilstrekkelig, og at dette må inntas i konsesjonsvilkårene.

Formell saksgang

NVE sitt vedtak om å åpne for revisjon er hjemlet i vassdragsreguleringsloven § 8. Saksgang for revisjon av konsesjonsvilkår i vassdrag følger av «Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragskonsesjoner». Det er NVE som tar imot høringsuttalelsene, og NVE sender disse videre til Å Energi for kommentar. NVE kan kreve faglige tilleggsundersøkelser eller annet faglig relevant dokumentasjon. Ut fra innkomne krav, revisjonsdokumentet, høringsuttalelser, tilsvarende fra Å Energi m.m. utarbeider NVE en innstilling til Olje- og Energidepartementet (OED) om eventuelle endringer av vilkårene i konsesjonen og med forslag til nye vilkår. OED sender NVE sin innstilling på ei avgrensa høring til kommunene, fylkeskommunen, Statsforvalteren og Miljødirektoratet før saken avklares mellom de berørte departementene. Nye vilkår blir fastsatt ved kongelig resolusjon. Ved endring av vilkår kan konsesjonær si i fra seg konsesjonen.

Vurdering og anbefaling

Hovedformålet med vilkårsrevisjonen er å bedre miljøforhold i regulerte vassdrag. Når en revisjon av konsesjonsvilkår er gjennomført, vil de nye vilkårene være bestemmende for lokalsamfunnet og naturmiljø i minst 30 år til. De nye vilkårene må følgelig avbøte på skader og ulemper for allmenne

interesser som har oppstått som følge av reguleringene, og som kan bøtes på med tiltak som gir positiv kost/nytte og samtidig ta høyde for fremtidig samfunnsutvikling i reguleringsområdet.

Når en revisjon av vilkår er utført, er det normalt 30 år til neste mulighet for revisjon. Det er NVE som er ansvarlig myndighet for oppfølging av de reviderte vilkårene. Vilråene gitt som standard naturforvaltningshensyn skal følges opp av Statsforvalteren eller Miljødirketoratet.

Kommunedirektøren anbefaler at Birkenes kommune slutter seg til den felles høringsuttalelsen som er utarbeidet i samarbeid med advokatfirmaet Lund & Co og de andre berørte kommuner. I tillegg vil Birkenes kommune presisere de punkter som er særlig viktige for kommunen, knyttet til allmenne interesser i Hanefossmagasinet og lakseførende del av vassdraget:

- Det vises til kommunenes felles krav om revisjon fra 2007 og 2019. Kommunen fastholder på de oppgitte kravene. Det er viktig å gjennomføre vilkårsrevisjon i Uldal- og Tovdalsvassdraget for å ivareta miljøforhold i vassdraget med naturmangfold, landskapspåvirkning, fiske og friluftsliv på en bedre måte enn ved konsesjonstidspunktet.
- En forutsigbar vannstand i Uldalsvassdraget er viktig for hytteeiere, friluftsliv og båtferdsel deler av året. Strandsonen til magasinene preges av nedtapping, tilslamming og erosjon på grunn av økt effektkjøring, som gir skader og ulemper for naturmiljøet mht. fisk og næringstilgang. Det bør innføres tiltak som avbøter hyppige nivåendringer og kommunen ser det hensiktsmessig at det foretas en hydrologisk vurdering av hvilke avbøtende tiltak som er best egnet.
- Kunnskap om fiskesamfunnet i Uldalsvassdraget bør oppdateres med hensyn til næringstilgang og gyteforhold. Det har tidligere vært registrert ål i vassdraget, som i dag er rødlistet og mye av årsakene er manglende oppvekstareal og vandringsbarrierer i regulerte vassdrag. Det er behov for å sikre to-veis vandring for ål over Hanefossmagasinet.
- Kommunen ønsker utredning av den samlede påvirkning kraftregulering i Uldalsvassdraget har på den lakseførende strekningen av Tovdalsvassdraget, i tråd med naturmangfoldloven og vannforskriften. Spesielt gjelder dette en faglig vurdering av hvilken minstevannføring som sikrer laksens oppvekstvilkår og hvilke påvirkninger reguleringen har på gyte- og oppvekstområder hos anadrom laks og sjørørret..
- Effektkjøring og hyppige vannstandsendringer medfører et vannføringsregime som oppleves negativt for naturmangfoldet og fiske nedstrøms Hanefossmagasinet. Særlig ved lav vannstand kan effektkjøring bidra til tørrlegging av gytegroper, samt stranding og innfrysing av fiskeyngel på lakseførende strekning. Det er også påvist rødlistet elvemusling og vannrøver i sidebekker og hovedvassdraget, som begge kan berøres negativt av vannstandsendringer og økt sedimentfluks
- Nedre Tovdal fiskelag og Birkenes sportsfiskeforening har stor kunnskap om forhold og utfordringer knyttet til den anadrome delen av Tovdalselva. Birkenes kommune ønsker å støtte opp om uttalelse fra lokale fiskelag som omhandler miljøtiltak for å bedre forholdene hos laks og sjørørret i Tovdalselva.

Anbefaling

Kommunedirektøren anbefaler at Birkenes kommune stiller seg bak felles høringsuttalelse for kommunene Evje og Hornnes, Birkenes og Froland.

